

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Кафедра методології та методів соціологічних досліджень

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Якісні соціологічні дослідження

для студентів

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 054 «Соціологія»
освітній рівень бакалавр
освітня програма «Соціологічне забезпечення управлінських процесів»
вид дисципліни обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	20__/20__
Семестр	6
Кількість кредитів ECTS	6
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладач: доц. Олійник О.В.

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)
на 20__/20__ н.р. (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2020

Розробник(и):
Олійник О.В., к.с.н., доцент, доцент кафедри методології та методів соціологічних досліджень

ЗАТВЕРДЖЕНО
Зав. кафедри методології та методів соціологічних досліджень

(підпис) _____ (Сидоров М.В.-С.)
(прізвище та ініціали)

Протокол № 21 від «28» 08 2020 р.

Схвалено науково - методичною комісією факультету соціології

Протокол від «28» серпня 2020 року № 1

Голова науково-методичної комісії _____ Червінська Т.Г.

1. **Мета дисципліни** – систематизація та розширення знань студентів про концептуальні та організаційно-методичні засади якісних соціологічних методів у соціологічних і маркетингових дослідженнях, опанування процедур планування дослідницького проекту, збору і аналізу даних.

2. **Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:**

1. Засвоєння матеріалу загальнонаукових та базових обов'язкових дисциплін;
2. Знати методологічні та прикладні основи методів збору соціологічної інформації

3. **Анотація навчальної дисципліни:**

Дисципліна є обов'язковою і розкриває теоретико-методологічні основи та пізнавальні можливості якісних методів у соціологічних дослідженнях, навчає адекватно використовувати метод, техніку, процедури, аналізувати результати, а також робити релевантні висновки.

4. **Завдання (навчальні цілі):**

- аналіз принципів роботи з якісними методами, їх різними видами та специфікою;
- ознайомлення студентів з принципами планування, рекрутингу в якісних дослідженнях, а також основним набором документів якісного соціологічного дослідження,
- ознайомлення з методикою підготовки та координації роботи фахівців, котрі залучаються до процесу організації та проведення якісного соціологічного дослідження;
- висвітлення специфіки інтерпретації результатів таких досліджень, особливостей підготовки звіту та надання інформації про результати дослідження замовнику, науковцям та журналістам.

Це спрямовано на формування компетентностей:

- Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях (ЗК 01)
- Здатність самостійно планувати, організовувати та проводити соціологічне дослідження (СК 05)
- Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формувати аргументовані висновки та рекомендації. (СК 06)
- Здатність організовувати і проводити моніторинг та діагностику соціальних процесів, здійснювати процедуру соціологічного оцінювання (СК 12)

5. **Результати навчання за дисципліною:**

Код	Результат навчання (1. знати; 2. вміння; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)	Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
	Результат навчання			
1.1	Знання методологічних основ, пізнавальних можливостей арсеналу якісних методів, принципів застосування та процедур проведення досліджень	Лекції, практичні, самостійна робота	Практичні заняття, підсумковий звіт, іспит	10
1.2	Знання методик і технік проведення якісного аналізу документів, case-study, глибинних та фокус-групових інтерв'ю	Лекції, практичні, самостійна робота	Практичні заняття, інтерв'ювання, модерування, іспит	10
2.1	Володіння навичками підготовки дизайну дослідження, формування інструментарію, інтерв'ювання, модерування. Здійснювати аналіз даних якісних досліджень	Лекції, практичні, самостійна робота	Участь у навчальних проектах, аналіз отриманих даних, практичні завдання	20
2.2	Вміння оцінювати надійність отриманих результатів	Лекція, практичне, самостійна робота	практичні завдання, обговорення, звіт за результатами навчальних проектів	20
3.1	Демонструвати вміння організувати та забезпечувати підтримку комунікації в	Самостійна робота, практичні заняття	практичні завдання, участь у навчальних проектах	20

	процесі організації та проведення фокус-груп			
4.1	Вміння самостійно формувати мету, ставити конкретні задачі, дослідження, розробляти інструментарій	Практичні, самостійна робота	практичні завдання, підготовка дизайну проектів та інструментарію	20

6. **Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання**

Програмні результати навчання (назва)	Результати навчання дисципліни (код)					
	1.1	1.2	2.1	2.2	3.1	4.1
Вміння розробляти програму соціологічного дослідження (PH 09)	+		+	+	+	+
Володіння навичками збору соціальної інформації з використанням кількісних та якісних методів (PH 10)		+	+	+	+	
Презентувати результати власних досліджень для фахівців і нефахівців (PH11)	+			+	+	+
Використовувати соціологічний інструментарій та методологічний арсенал соціології для аналізу управлінських процесів у сучасному суспільстві (PH15)	+			+		+

7. **Схема формування оцінки.**

7.1 **Форми оцінювання студентів:**

Семестрове оцінювання:

1. виконання завдань під час практичного заняття - (2 бали*10=20, мінімум - 12); PH 1.1, PH 1.2, PH 2.2, PH 2.2, PH 3.1, PH 4.1
 2. дизайн дослідження за темою – (2*5=10 балів, мінімум -6); PH 1.1, PH 1.2
 3. інструментарій дослідження – (2*5=10 балів, мінімум – 6); PH 1.2, PH 2.1
 4. участь у навчальних інтерв'ю, активне обговорення процедури – 5 балів, мінімум – 3; PH 1.2, PH 2.1, PH 3.1
 5. виконання якісного аналізу документів, активне обговорення процедури – 5 балів, мінімум – 3; PH 1.2, PH 2.1, PH 3.1
 6. підсумкові звіти за результатами навчальних проектів – (2*5=10 балів, мінімум – 6); PH 1.1, PH 2.1, PH 2.2, PH 3.1
- підсумкове оцінювання: іспит PH 1.1, PH 1.2.

Іспит проводиться в письмовій формі. Включає 10 закритих (кожна вірна відповідь оцінюється по 2 бали максимум) та 2 відкритих (кожне оцінюється по 10 балів максимум) запитання. Максимальна оцінка – 40 балів.

- умови допуску до підсумкового оцінювання: студент може бути атестований, якщо він виконав усі необхідні завдання і набрав не менше 36 балів у підсумку. В іншому разі студент повинен здати викладачеві невиконані завдання не пізніше, як за 1 тиждень до іспиту.

7.2 **Організація оцінювання:**

1. виконання завдань під час практичного заняття, впродовж семестру– PH 1.1, PH 1.2, PH 2.2, PH 2.2, PH 3.1, PH 4.1
2. дизайн дослідження, PH 1.1, PH 1.2– після Тем 7, 8, 9, 10, 11.
3. інструментарій дослідження, PH 1.2, PH 2.1– після Тем 7, 8, 9, 10, 11
4. участь у навчальних інтерв'ю, активне обговорення процедури – PH 1.2, PH 2.1, PH 3.1, після Тем 8, 9, 10.
5. виконання якісного аналізу документів, обговорення процедури– PH 1.2, PH 2.1, PH 3.1, після Тем 7.
6. підсумковий звіт за результатами проекту, PH 1.1, PH 2.1, PH 2.2, PH 3.1– після Тем 15.

7.3 **Шкала відповідності оцінок**

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89

Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та практичних занять

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Практичні	Самостійна робота
<i>1. Теоретико-методологічні основи якісних соціологічних досліджень</i>				
1	Вступ. Витоки якісних досліджень в соціології	2	2	4
2	Суть якісної стратегії соціологічних досліджень	2	2	6
3	Підходи до класифікації та сучасні види якісних досліджень	2	4	4
4	Дизайн дослідження: основні елементи та принципи підготовки	2	4	6
<i>2. Аналіз документів у якісних дослідженнях</i>				
5	Якісний аналіз документів, доцільність використання, методика проведення	2	2	4
6	Візуальний аналіз як метод якісної стратегії соціологічних досліджень	2	4	6
7	Сучасні дослідження з використанням якісного аналізу документів	2	4	4
<i>3. Інтерв'ю в якісних дослідженнях</i>				
8	Фокус-групові інтерв'ю	4	6	4
9	Глибинні напівструктуровані інтерв'ю	2	4	4
10	Вільні інтерв'ю	4	4	6
<i>4. Case-study як метод і як стратегія якісного дослідження</i>				
11	Особливості стратегії case-study. Доцільність і можливості використання	2	4	4
12	Методика застосування case-study в соціологічному дослідженні	2	4	4
<i>5. Особливості обробки якісної інформації</i>				
13	Можливості аналізу даних якісних досліджень.	2	4	4
14	Основні аспекти надійності висновків якісних досліджень. Триангуляція методів	2	4	4
15	Підготовка звіту з якісного дослідження	2	4	6
	Підсумкова робота (звіт за результатами проекту якісного дослідження)			20
	ВСЬОГО	34	56	90

Загальний обсяг -180год., в тому числі:

Лекцій – 34 год.

Практичні заняття - 56 год.

Самостійна робота - 90год.

9. Рекомендовані джерела:

Основна: (Базова)

1. Ковалев Е.М., Штейнберг И.Е. Качественные методы в полевых социологических исследованиях. - Под ред. И. Штейнберга. — СПб.: Алетейя, 2009. — 356 с.
2. Семенова В.В. Качественные методы: Введение в гуманистическую социологию. М., 1998.
3. Страус А., Корбин Дж. Основы качественного исследования: обоснованная теория, процедуры и техники / пер. с англ. М.: Эдиториал УРСС, 2001.
4. Якісні дослідження в соціологічних практиках: Навчальний посібник / За ред. Н.Костенко, Л.Скокової. – К.: Інститут соціології НАНУ, 2009. – 400 с.

5. Handbook of Qualitative Research / Edited by Norman K. Denzin, Yvonna S. Lincoln. – Sage Publications, 2000. [Электронный ресурс] –Режим доступа до ресурсу: <http://www.soc.univ.kiev.ua/uk/library/handbook-qualitative-research-editednorman-kdenzin-and-yvonna-slincoln-2nd-cd>
6. Silverman, David. Interpreting Qualitative Data. Methods for Analyzing Talk, Text and Interaction. Sage Publications, 2006.

Додаткова:

1. Альмодовар Ж-П. Рассказ о жизни и индивидуальная траектория: сопоставление масштабов анализа // Вопросы социологии, 1992. Том 1. - № 2. - С. 98-104.
2. Андреев В.Г., Орлов А.И., Толстова Ю.Н. (ред.) Анализ нечисловой информации в социологических исследованиях. Москва: Наука, 1985.
3. Белановский С. А. Глубокое интервью. М.: Николо-Медиа, - 2001.
4. Белановский С. А. Метод фокус групп: М.: Николо-Медиа, 2001. - 272 с.
5. Богомолова Н.Н., Фоломеева Т.В. Фокус-группы как метод социально-психологического исследования, М., 1997.
6. Гурджи И.А. Проективные методики в качественных исследованиях. [Электронный ресурс] Режим доступа до ресурсу: <https://www.cfin.ru/press/practical/2000-01/01.shtml>
7. Гуреев С. Анализ рисунков в социологических исследованиях // Социологические исследования, 2007. - № 10. – С. 132-139.
8. Дмитриева Е.В. Фокус-группы в маркетинге и социологии - М.: Центр. 1998. - 144 с.
9. Захарова Н. Визуальная социология: фотография как объект социологического анализа // Журнал социологии и социальной антропологии, 2008. - № 11(1). – С. 147-61.
10. Звезлева О. Биографический метод и критический дискурс-анализ: перспективы сочетания //Социология: 4М, 2014. - № 39. С.7-39.
11. Каныгин Г.В. Инструментальные средства и методологические принципы анализа качественных данных // Социология: 4М, 2007. - № 25. – С. 70-98.
12. Квале С. Исследовательское интервью. – М.: Смысл, 2003. – 301 с. – С. 91-278.
13. Крюгер Р., Кейси М.Э. Фокус-группы. Практическое руководство.: Пер. с англ. - М.: Издательский дом «Вильямс», 2003 – 256 с.
14. Малес Л.В. Вивчаючи тексти культури: соціокультурний аналіз як пізнавальна стратегія соціології: монографія. Видавництво " КІС"; 2011.
15. Мельникова О.Т. Методики и техники фокус-группового исследования // Социология: 4М. 2007. № 24.- С. 7-28. - <https://www.jour.fnisc.ru/index.php/soc4m/article/view/4108/3848>
16. Мельникова О.Т. Фокус-группы: Методы, методология, модерирование. - М.: Аспект Пресс, 2007. – 320 с.
17. Мертон Р., Фиске М., Кендалл П. Фокусированное интервью / Под ред. С.А.Белановского. – М.: Ин-т молодежи, 1991.
18. Ре-візія історії. Російська історична пропаганда та Україна. — Київ : К.І.С., 2019. — 99 с.
19. Танген Дж. Онлайн-курс «Наука повсякденного мислення» [Електронний ресурс] Режим доступу до ресурсу: https://courses.prometheus.org.ua/courses/UOx/THINK101/2016_T2/courseware/5fde2dc2053b473f97a910ddfe526904/c207ae6c5f034b25aab749caefdc1b12/
20. Тичер С., Мейер М., Водак Р., Ветер Е. Методы анализа текста и дискурса / Пер. с англ. – Х.: Изд-во Гуманитарный центр, 2009.
21. Уйти, чтобы остаться: Социолог в поле: Сб. ст. / Под ред. Виктора Воронкова и Елены Чикадзе. — СПб.: Алтейя, 2009. — 148 с.
22. Фабрикант М. Применение нарративного анализа в исследовании больших социальных групп// Психологический журнал, - 2010. - № 1(25). С. 64-68.
23. Штейнберг И., Шанин Т., Ковалев Е., Левинсон А. Качественные методы. Полевые социологические исследования / И. Штейнберг, Т. Шанин, Е. Ковалев, А. Левинсон ; под ред. И. Штейнберга. СПб. : Алтейя, 2009. – 352 с.

24. Штейнберг И.Е. Логические схемы обоснования выборки для качественных интервью: «восьмиоконная» модель// Социология: методология, методы, математическое моделирование, № 38, 2014; С. 38–71.
25. Штомпка П. Визуальная социология. Фотография как метод исследования. М. – 2007.
26. Auerbach C., Silverstein L. B. Qualitative data: An introduction to coding and analysis. – NYU press, 2003. [Электронный ресурс] –Режим доступа до ресурсу: <http://www.soc.univ.kiev.ua/uk/library/qualitative-data-introduction-coding-and-analysis>
27. Day, Ian. Qualitative Data Analysis. A user-friendly guide for social scientists. Routledge, 2005. [Электронный ресурс] –Режим доступа до ресурсу: <http://www.soc.univ.kiev.ua/uk/library/qualitative-data-analysis-user-friendly-guide-social-scientists>
28. Richard A. Krueger, Mary Anne Casey, Jonathan Donner, Stuart Kirsch, Jonathan N. Maack. Social Analysis: Selected Tools and Techniques // Social Development Papers. - Paper Number 36, June 2001.
29. Qualitative data analysis: a methods sourcebook / Matthew B. Miles, A. Michael Huberman, Johnny Saldaña. Third edition. SAGE publications, 2014.
30. Vogt, W. Paul, et al. Selecting the right analyses for your data: Quantitative, qualitative, and mixed methods. Guilford Publications, 2014. [Электронный ресурс] –Режим доступа до ресурсу: <http://www.soc.univ.kiev.ua/uk/library/selecting-rightanalyses-your-data-quantitative-qualitative-and-mixed-methods>

10. Додаткові ресурси:

1. Google Scholar [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://scholar.google.com.ua>
2. Interpreting Qualitative Data by David Silverman. Student Resources [Электронный ресурс] –Режим доступу до ресурсу: <https://study.sagepub.com/silvermaniqd5c>
3. SAGE Research Methods. Increasing Validity in Qualitative Research [Электронный ресурс] –Режим доступу до ресурсу: <http://methods.sagepub.com/video/increasing-validity-in-qualitative-research>
4. Методические приемы и техники, применяемые в фокус-группе: [Электронный ресурс] –Режим доступу до ресурсу: https://studme.org/222754/psihologiya/metodicheskie_priemy_tehniki_primenyaemye_fokus_gruppe
5. Проект «Майдан: усна історія» на сайті [Электронный ресурс] –Режим доступа до ресурсу: <http://www.memory.gov.ua/page/maidan-usna-istoriya>
6. Проект «Усна історія незалежної України» [Электронный ресурс] –Режим доступа до ресурсу: <http://oralhistory.org.ua/>
7. UX-исследование ДБО: наш опыт, ошибки и открытия [Электронный ресурс] –Режим доступа до ресурсу: <https://vc.ru/design/146165-ux-issledovanie-dbo-nash-opyt-oshibki-i-otkrytiya>
8. Диджитал кардсортинг. Старый метод, новая форма [Электронный ресурс] –Режим доступа до ресурсу: <https://medium.com/@LabWonderfull/диджитал-кардсортинг-9fca9a613ca8>
9. 21 метод UX-исследований: какой выбрать: [Электронный ресурс] –Режим доступа до ресурсу: <https://vc.ru/design/148299-21-metod-ux-issledovaniy-kakoy-vybrat>